

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU SAVIENĪBAS
LATVIJAS PADOMJU KOMPONISTU SAVIENĪBAS
LATVIJAS PADOMJU MĀKSLINIEKU SAVIENĪBAS
L A I K R A K S T S

1945. G.

4. MAIJĀ

NR. 16

AUGSTĀKĀ VIRSPAVĒLNIĒKA PAVĒLE NR. 20

Maskavā,

1945. g.

1. maijā

Biedri sarkanarmieši un sarkanflotieši, seržanti un staršinas, armijas un flotes virsnieki, ģenerāļi un admirāļi!

Padomju Savienības darba ļaudis!

Sodien mūsu zeme svin Pirmo Maiju — darba ļaužu starptautisko svētku dienu.

Sogad mūsu Dzimtenes tautas sagaida Pirmā Maija dienu Lielā Tēvijas kara uzvaroša noslēguma apstākļos.

Aizgājuši pagātnē un nekad vairs neatgrieziesies grūtīte laiki, kad Sarkanā Armija atvairīja ienaidnieka kaņaspēku pie Maskavas un Ļeņingradas, pie Groznijas un Staļingradas. Tagad mūsu uzvarošais kaņaspēks grauj pretinieka bruņotos spēkus Vācijas centrā, tālu aiz Berlīnes, pie Elbes upes.

Isā laika sprīdī atbrīvota Polija, Ungārija, lielākā Čehoslovākijas daļa, ievērojama Austrijas daļa, Austrijas galvaspilsēta — Vīne.

Sarkanā Armija pie tam ieņēmusi Austrumprūsiju — vācu imperiālisma pērkli, Pomerāniju, lielāko Brandenburgas daļu un Vācijas galvaspilsētas Berlīnes galvenos rajonus, paceļot pār Berlīni uzvaras karogu.

So Sarkanās Armijas uzbrukuma kauju rezultātā vācieši triju četr mēnešu laikā zaudējuši vairāk kā 800 tūkstoš sagūstītu kareivju un virsnieku un ap miljonu kritušo. Tani pašā laikā Sarkanās Armijas daļas atpēmušas un iznīcinājušas līdz 6 tūkstoš ienaidnieka lidmašīnu, līdz 12 tūkstoš tanku un pašgājušu lielgabalu, vairāk nekā 23 tūkstoš lauka lielgabalu un milzīgu daudzumu cita veida aprūpojuma un uzkabes.

Jāatzīmē, ka šinis kaujās sekmīgi plecu pie pleca ar Sarkanā Armiju uzbruka kopīgam ienaidniekam poļu, dienvidslavu, čehoslovaku, bulgāru un rumāņu divīzijās.

Sarkanās Armijas graujošo triecienu rezultātā vācu virspavēlniecība bija spiesta pārsviet uz padomju-vācu fronti desmitiem divīzijū, atsedzot veselus iecirkņus citās frontēs. Šis apstākļi palīdzēja mūsu sabiedroto kaņaspēkam izvērst sekmīgu uzbrukumu rietumos. Pie tam ar vienlaicīgiem triecieniem pret vācu kaņaspēku no austrumiem un rietumiem sabiedroto kaņaspēkam un Sarkanajai Armijai izdevās saskaldīt vācu kaņaspēku divās, vienu no otras atrautās daļās un reālizēt mūsu un sabiedroto kaņaspēka savienošanos vienotā frontē.

Nevar būt šaubu, ka šis apstākļi nozīmē hitleriskās Vācijas galu.

Hitleriskās Vācijas dienas ir skaitītas. Sarkanā Armija un mūsu sabiedroto kaņaspēks ieņēmis vairāk nekā pusi no tās teritorijas. Vācija zaudējusi dzīvībai svarīgākos rajonus. Hitleriešu rokās palikušā rūpniecība nespēs apgādāt vācu armiju ar pietiekošu aprūpojuma, municijas un degvielu daudzumu. Vācu armijas cilvēku rezerves izsmeltas. Vācija pilnīgi izolēta un palikusi viena, ja neskaita tās sabiedroto — Japānu.

Meklēdami izeju no sava bezcerību stāvokļa, hitleriskie avantūristi uzsāk visdažādākos stihus līdz pat koketēšanai ar sabiedrotiem, cenšoties izsaukt nesaskaņas sabiedroto nometnē. Šie hitleriešu jaunie blēdīgie triki nelemti pilnīgi neveiksmei. Tie var vienīgi paātrināt vācu kaņaspēka sabrukumu.

Meligā fašistiskā propaganda baida vācu iedzīvotājus muļķīgām tenkām — it kā Apvienoto Nāciju armijas grib iznīcināt vācu tautu. Apvienoto Nāciju uzdevumā neietilpst vācu tautas iznīcināšana. Apvienotās Nācijas iznīcinās fašismu un vācu militārismu, bargi sodīs kara noziedzniekus un piespiedīs vāciešus atbildzināt zaudējumus, ko tie nodarījuši citām valstīm. Bet Apvienotās Nācijas neaizskar un neaizskār Vācijas mierīgos iedzī-

vojotājus, ja viņi lojāli izpildīs sabiedroto militāro organu prasības.

Padomju kaņaspēka spožās uzvaras Lielajā Tēvijas karā parādīja Sarkanās Armijas varoņspēku un viņas augsto kara meistartību. Kara gaitā mūsu Dzimtene ieguvusi pirmklasīgu kadru armiju, kas spējīga nosargāt mūsu tautas sociālistiskos iekāpojumus un nodrošināt Padomju Savienības valsts intereses.

Lai gan Padomju Savienība gandrīz četrus gadus izcina pēc sava mēroga vēl neredzētu karu, kas prasa kolosālus izdevumus, mūsu sociālistiskā ekonomika nostiprinās un aug, bet atbrīvoto apgabalu saimniecība, ko izlaupijuši un izpostījuši vācu iebrucēji, sekmīgi un ātri atdzimst. Tas ir lielās boļševiku partijas iedvesmots un vadīts mūsu valsts strādnieku un kolchoznieku, padomju inteliģences, sieviešu un jaunatnes varonīgā darba rezultāts.

Vācu imperiālistu izraisītais pasaules karš tuvojas savām beigām. Hitleriskās Vācijas sabrukums ir vistuvākās nākotnes jautājums. Hitleriskie varasvīri, kas iedomājas sevi par pasaules valdniekiem, atrodas pie sasīstās sīles. Nāvīgi ievainotais fašistiskais zvērs izlaiž pēdējos elpas vilcienus. Uzdevums tagad ir viens — galīgi pieveikt fašistisko zvēru.

SARKANĀS ARMIJAS UN JŪRAS KARA FLOTES KAŅAVIRI!

Pašreiz notiek pēdējais trieciens hitleriskajam midzenim. Noslēguma kaujās parādiēt jaunus kara prasmes un drosmes paraugus! Šītie stiprāk ienaidnieku, uzlauziēt prasmīgi tā aizsardzību, vajājiet un aplenciet vācu iebrucējus, nedodiet viņiem atelpas, kamēr viņi nepārtrauks pretošanos!

Atrazdamies ārpus dzimtās zemes robežām, esiet sevišķi modri!

Kā līdz šim turiet augstu padomju kaņavira godu un cieņu!

PADOMJU SAVIENĪBAS DARBA ĻAUDIS!

Ar neatlaidīgu un nenogurstošu darbu vairojiet vispusīgu palīdzību fronti! Ātri dziedējiet brūces, kas nodarītas mūsu zemei karā; paceliet vēl augstāk mūsu padomju valsts varenību!

Biedri sarkanarmieši un sarkanflotieši, seržanti un staršinas, armijas un flotes virsnieki, ģenerāļi un admirāļi!

Padomju Savienības darba ļaudis!

Padomju Valdības un mūsu boļševiku partijas vārdā sveicu un apsveicu jūs ar Pirmā Maija svētkiem!

Par godu Sarkanās Armijas vēsturiskajām uzvarām frontē un strādnieku, kolchoznieku un inteliģences lielajiem panākumiem aizmugurē, atzīmējot darba ļaužu starptautiskos svētkus —

PAVĒLU: šodien, 1. Maijā, salutēt Savienības republikas galvaspilsētās: Maskavā, Kijevā, Minskā, Bakū, Tbilisī, Erevanā, Ašhabadā, Taškentā, Staļinabadā, Alma-Atā, Frunzē, Petrozavodskā, Kišinevā, Viļņā, Rīgā, Tallinā, kā arī varoņpilsētās: Ļeņingradā, Staļingradā, Sevastopolē un Odesā — ar divdesmit artilērijas salvēm.

Lai dzīvo mūsu varenā Padomju Dzimtene!

Lai dzīvo lielā padomju tauta, tauta uzvarētāja!

Lai dzīvo uzvarošā Sarkanā Armija un Jūras Kara Flote!

Mūžīga slava varoņiem, kas krituši kaujās par mūsu Dzimtenes brīvību un neatkarību!

Uz priekšu par hitleriskās Vācijas galīgo sagrāvi!

Augstākais Virspavēlnieks

Padomju Savienības Maršals J. STAĻINS

Pār pilsētu jau slīga liegs mijkrēslis, kad Hodža Nasredins nokļuva līdz tirgus laukumam.

Tējnicās iedegās liksmi sārti, un drīz vien viss laukums apvijās ugunim. Rīt bija priekšā liels tirgus — un viena pēc otras liganā gaitā nāca kamieļu karavānas, pazuda tumsā, bet gaisā vēl vienmēr skanēja vienmērīgas un sēras vara zvārguļu trīsas; un kad tālumā izgaisa vienas karavānas zvārguļi, to vietā sāka, laukumā uznākot, vaidēt citas karavānas zvārguļi, un tam nebija gala, it kā pati tumsa virs laukuma klusi skanētu, trīsētu, vaidētu, piestrēgta no visām pasaules malām atnestām skaņām. Še — acij neredzami — vaidēja Indijas zvārguļi un Afganistanas zvārguļi, Arabijas, Iranas un Ēģiptes zvārguļi. Hodža Nasredins klausījās un tik klausījās un bija gatavs klausīties mūžam. Līdzās tējnicā ieskanējās, iešalcās tamburīns, tam pievienojās dutara stīgas. Un neredzamais dziedātājs augstu līdz pašam zvaigznēm pacēla skaņo saspringto balsi: viņš dziedāja par savu mīlo, viņš sūdzējās par to.

Sai dziesmai skanot Hodža Nasredins devās meklēt naktsmitni.

— Mums abiem ar ēzeli ir kopā pustangas, — viņš sacīja tējniecīkam.

— Par pustangas vari pārguļēt uz grīdas, — tējniecīks atbildēja. Segu nedabūsi.

— Bet kur man piesiet ēzeli?

— Kas vēl nebūs — es iešu rūpēties par tavu ēzeli. Pie tējnicas nebija sietnes. Hodža Nasredins pamanīja kādu dzelzs turekli, piesēja pie tā ēzeli, pēc tam iegāja tējnicā un atgūlās: viņš pēkšņi izdzirda savu vārdu. Viņš pavēra acis.

Ne visai tālu, pulciņā saspiekušies, sēdēja un dzēra tēju kādi cilvēki, kas bija ieradusies tirgū — lopu dzinējs, gans un divi amatnieki. Viens no tiem pusbalsi runāja:

— Stāsta vēl tā par Hodžu Nasredinu: reiz Bagdadā viņš gājis pa tirgu un pēkšņi izdzir-

dis ēdnīcā troksni un kliedzienu. Mūsu Hodža Nasredins, kā jums zināms, ir ziņkārīgs cilvēks — viņš pavēries ēdnīcā. Un redz, ka resns piesarcis ēdnīcas saimnieks krata aiz apkakles kādu nabaga cilvēku un prasa naudu, bet nabags negrib maksāt.

— Kas par troksni? — jautā mūsu Hodža Nasredins. Kāpēc nevarat vienoties?

— Lūk, šis klaidonis, — ēdnīcas saimnieks brēc, — šis nicināmais skrandainis un blēdis, lai sakalst visas viņa iekšas, nupat ienāca manā ēdnīcā, izvilka no azotes plāceni un tik ilgi turēja to virs pavarda, kamēr plāceni ieguva mana šašlika smaržu un kļuva divreiz gardāks. Tad šis ubags aprija plāceni, bet tagad, lai izkrīt visi viņa zobi un noiet āda no kauliem, negrib maksāt.

— Vai tā ir? — mūsu Hodža Nasredins stingri jautāja nabagam, kas aiz bailēm nevarēja izteikt ne vārda un atbildes vietā tikai pamāja ar galvu.

— Nav labi, — Hodža Nasredins teica. — Nepavisam nav labi par velti izmantot cita ipasumu.

— Tu dzirdi, skrandaini, ko tev saka šis godājamais un cienījamais vīrs! — ēdnīcas saimnieks kļuva priecīgs.

— Vai tev ir nauda? — Hodža Nasredins pievērsās nabagam. Tas klusedams izvilka no kabatas pēdējos vara naudas gabalus. Ēdnīcas saimnieks jau izstiepa savu resno ķepu pēc tiem.

— Pagaidi, tu goda vīrs! — Hodža Nasredins viņu apturēja.

— Vispirms dod šurp savu ausi. Un viņš ilgi skandināja dūrē iespiesto naudu ēdnīcas saimniecīkam pie pašas auss. Bet tad, atdevis naudu nabagam atpakaļ, sacīja:

— Ej ar mieru, nabaga cilvēks!

— Kā! — iekliedzās ēdnīcas saimnieks. — Bet es neesmu saņēmis maksu!

— Viņš tev visu samaksājis, un jūs esat līdzīgi, — mūsu Hodža Nasredins atbildēja. — Viņš odis, kā smaržo tavs šaš-

liks, un tu esi dzirdējis, kā skan viņa nauda.

Visi tējnicā gribēja plīst no smiekliem. Viens steigus brīdināja:

— Klusāk. Citādi tūdaļ nojautīs, ka runājam par Hodžu Nasredinu.

«Kā viņi to zina? — nosmīnēja sevi Hodža Nasredins: — Tiesa, tas notika Istambulā, nevis Bagdadā, bet vienalga — kā viņi to zina?»

Pusbalsi sāka stāstīt otrs — gana drēbēs gērbtais un raižu calmu galvā, kas liecināja, ka tas nāk no Badachšanas.

— Stāsta vēl arī tā. Reiz Hodža Nasredins gājis gar mullas sakņu dārzu. Mulla tieši tobrīd krāvis maisā ķirbjus un savā mantas kāribā tā piebliezis to, ka nav varējis pat pacelt, kur nu vēl panest. Tā viņš stāv un domā: «Kā gan aizdabūt maisu mājās?» Ierauga garāmgājēju un atplaukst priekā.

— Klausies, mans dēls. Vai tu nevarētu aiznest līdz manai mājai šo maisu?

Bet Hodžam Nasredinam nav naudas.

— Cik tu man maksāsi? — viņš jautā mullam.

— Ak mans dēls! Kam tev vajag naudas? Kamēr tu nesīsi ķirbjus, es tev ceļā izstāstīšu trīs visgudrības, un tās tevi padarīs laimīgu uz visu mūžu.

«Interesanti, kādas visgudrības gan man atklās mulla?» — domā sevi mūsu Hodža Nasredins.

Viņu pārņem ziņkāre. Viņš uzvel plecos maisu un nes. Bet ceļš iet stāvus kalnā un ved gar krauju. Kad Hodža Nasredins apstājās atpūsties, mulla viņam noslēpumaini un svarīgi saka:

— Klausies pirmo visgudrību, un lielākas nav bijis pasaulē kopš Adama laikiem, un ja tu izpratīsi visu tās dziļumu, tas būs tikpat daudz, kā saprast

noslēpumainos burtus Alif, Lam, Ra, ar kuriem mūsu pravietis un skolotājs Muhameds atklāj korāna otro sūru. Kļausies uzmanīgi: ja tev kāds saka, ka iet kājām ir labāk nekā jāt jāšus — netici šim cilvēkam. Iegaumē manus vārdus un domā par tiem neatlaidīgi dien un nakti — un tad tu nogūdiši tajos apslēpto visgudrību. Bet šī visgudrība nav nekā, salīdzinot ar otru visgudrību, ko atklāšu tev tur pie tā koka. Redzi, tur priekšā!

«Labi! — nodomā sevi Hodža Nasredins. — Pagaidi, mulla!»

Sviedriem noplūdzams, viņš aizstiepj maisu līdz kokam.

Mulla paceļ pirkstu.

— Atver savas ausis un klausies, jo otrā visgudrība ietver sevi visu korānu un pusē šariētā un vēl ceturtdaļu tarikata grāmatas. Un kas piesavinās šo visgudrību, tas nekad nenoklīst no ceļa un neklūp uz patiesības takas. Papūlies, ak mans dēls, izprast šo visgudrību un pricējies, ka esi saņēmis to par velti. Otrā visgudrība skan: ja tev kāds teiks, ka nabagam vieglāk dzīvot nekā bagātam, tad netici šim cilvēkam. Bet arī šī otrā visgudrība nav nekā līdzās trešajai, kuņas mirdzu var salīdzināt tikai ar žilbo saules spožumu un kuņas dziļumu var pielīdzināt tikai okeāna dzelmei. Trešo visgudrību es tev pavēstīšu pie savas mājas vārtiem. Iesim drizāk, jo es jau esmu atpūties.

— Pagaidi, mulla! — atbild mūsu Hodža Nasredins. — Es jau iepriekš zinu tavu trešo visgudrību. Tu gribi pie savas mājas vārtiem man pateikt, ka gudrs cilvēks var vienmēr piespiest mūrķī par velti stiept maisu ar ķirbjiem.

Pārsteigtais mulla atsprāgst atpakaļ. Hodža Nasredins vārdu pa vārdam uzminējis viņa trešo visgudrību.

tik jauni būt nomirušam: guli bez kādām rūpēm un raizēm, kas visu laiku mūs vajā šīs zemes dzīvē.

Garām gājuši kādi ceļavīri un ieraudzījuši Hodžu Nasredīnu.

— Redziet! — viens no tiem teicis. — Tas ir musulmanis.

— Viņš ir miris, — otrs piebildis.

— Jāaiznes līdz tuvākajam ciematam, lai tur viņu nomazgā un pa godam apglabā, — ieteicis trešais, nosaukdams tieši to ciematu, kurp jādodas Hodžam Nasredīnam.

Ceļavīri nocirtuši dažus jaunus kocipus, pataisījuši nestuves un uzlikuši uz tām Hodžu Nasredīnu.

Viņi ilgi nesuši to, bet viņš gulējis nekustēdamies, neatvērtdams acis, kā arī piederas mironim, kurā dvēsele jau klauzdina pie paradīzes vārtiem.

Pēkšņi nestuves apstājās. Nesēji sākuši strīdīties — kur brasls. Viens acinājās pa labi, otrs pa kreisi, trešais ieteicis doties taisni pāri upei.

Hodža Nasredīns mazliet pavēris vienu aci un ieraudzījis, ka nesēji stāv pie visdziļākās, straujākās un bīstamākās viet-

tas, kur ne vienreiz vien sliukuši neapdomīgi. «Par sevi pašu es neuztraucos, — domājis Hodža Nasredīns. — Es tik un tā esmu nomiris, un man tagad vienalga, kur gulēt — kapā vai upes dibenā.» Bet šie ceļavīri jābrīdina, citādi viņi manis dēļ var zaudēt dzīvību, kas no manas puses būtu visbriesmīgākā nepateicība.»

Viņš pacēlies nestuvēs un, rāzīdams ar roku uz brasla pusi, teicis vārgā balsi:

— Ak ceļavīri, kad es biju dzīvs, tad vienmēr gāju pāri upei tur pie tām papeliem.

Un atkal aizdārijis acis. Ceļavīri pateikušies Nasredīnam par aizrādījumu un stiepuši nestuves tālāk, skalā balsi skaidināmi lūgšanas par viņa dvēseles glābiņu.

Kamēr klastājami un arī pats stāstītajs smējās, piegrūzdamis citi citam elkoņiem, Hodža Nasredīns igni murmināja:

— Viss sagrozīts. Vispirms, es nebūt nesapņoju, ka esmu nomiris. Neesmu jau tāds muļķis, ka neprastu atšķirt pats sevi dzīvu no paša sevis miruša. Pat ļoti labi atceros, ka mani visu laiku koda blusa un man neganti gribējās pakasīties — vai tas gaiši nepierāda, ka esmu bijis dzīvs, jo pretējā gadījumā, protams, nevarētu sajust blusas kodienus. Es biju vienkārši noguris, un man negribējās iet, bet šie ceļavīri bija dūšīgi tēviņi: ko viņiem

nozīmēja taisīt nelielu likumu un aiznest mani uz ciematu? Bet kad viņi nolēma doties pāri upei tur, kur dzelme ir trīs cilvēku augumu dziļa, es viņus apturēju, rūpēdamies gan ne tik daudz par savu ģimeni, jo man tādās nav, cik par viņu ģimenēm. Un tūdaļ izjutu rūgtos nepateicības augļus: viņi

neteica vis man paldies par savlaicīgo brīdinājumu, bet izsvieda mani no nestuvēm, metās man vīrs ar dūrēm — un, bez šaubām būtu mani krieni piekāvusi, ja ne manu kāju veiklība!... Brīnos, kā gan ļaudis var sakropļot un sagrozīt istenību.

Tulkojis Valdis Grēviņš

Dailes teātra jaunais inscenējums

LPSR Valsts Dailes teātris jau ilgāku laiku gatavo jaucru, pavasarīgu inscenējumu — Leonīda Solovjova un Viktora Vitkoviča austrumniecisko komēdiju «Hodža Nasredīns». Šis vārds — Hodža Nasredīns — latviešiem vēl diezgan svešs, bet ļoti populārs austrumos, viņpus Kaukaza kalniem. Hodža Nasredīns ir īsts tautas varonis, asprātīgs vagabunds, apkārtnēdājs, kuram «māja ir visa plašā pasaule», apmēram tas pats, kas Eiropā Pūcespiegelis. Viņš tik populārs Bucharā, ka viņu pazīst katrs iedzīvotājs, bagātie un varenie bistas viņa, nabagie un apspiestie alkst viņa tuvuma. Par šo lielo dēkaini, asprātīgo mutes bajāru un neuzveicamo cilvēka tiesību cīnītāju krievu rakstnieks Leonīds Solovjovs sarakstījis romānu «Miera grāvējs», kas vēlāk pārveidots komēdijā ar spraugu darbību, īsti austrumniecisku krāsainību un gaišu, saulainu izskaņu. Šī komēdija kā radīta mūsu Dailes teātrim, un skatītājiem pirmizrāde š. g. 6. maijā divkārt interesanta: lugu iestudē jauns režisors Aleksandrs Leimanis, Hodžas Nasredīna lomu tēlo aktieris Leonīds Leimanis, kas jau ilgāku laiku nav redzēts uz skatuves.

Aleksandrs Leimanis (dzim. 1913. g. Smolenskas apgabalā,

beidzīs Maskavas teātru institūta režisūras fakultāti, strādājis Irkutskas, Semipalatinskas un Omskas teātros) ir enerģisks, izdomas bagāts režisors-inscenētājs. Teātra darbā viņu saista romantiskā pieeja, rādot lielo cīņu un darba pātosus, kas izaug no tiešās reālītaies, paceļot dzīvi augstākā plašākā skatījumā. Tāpēc viņam tuvs Dailes teātra stils, kuram pēc viņa domām tikai jāatrisnais no vecā ieskata, ka teātris nav audzinātājs, bet izklaide ar savu abstrakto skaistumu. «Hodžas Nasredīna» inscenējumā Al. Leimanis ņem pamatā ideju par tautas varoņu neuzvaramību, kas izteikta Nasredīna dziesmiņas vārdos:

Jau tīģeris uzglūn man,
 Šnāc tūks, kas seko man,
 Skrej nāve pa pēdām man,
 Jo cilvēks esmu es.

Jau dorino indī man,
 Trin mietu, kur sēdēt man,
 Un tomer nemirstīgs es,
 Jo cilvēks esmu es.

Cilvēks — tas ir visaugstākais, un kā cilvēku — tautas domu izteicēju Al. Leimanis tver Nasredīnu romantiski kāpinātā formā, kamēr viņa pretnieku rāda groteskā plāksnē.

Mūziku jaunajai lugai komponējis M. Zariņš, dejas iestudējis S. Hiors ar asistenti E. Ferdu, dekoratīvo ietērpu darinājis Ģ. Vilks. V. G.

DZIESMA NO LUGAS

«Hodža Nasredīns»

Pasaulē, vai vakars, rīts,
 Es kā kamieļzvērgulīti
 Klejoju pa ceļmalām
 Savām kājām basajā.

Kam man māja, zvaigznu zaios
 Kamēr mirdz un mēness maigs
 Ja pār mani debesjums,
 Dvēsle mūžam nenoskums.

Nemšu zvaigzni — mēnesi
 Ieīšu kā plāceni,
 Apēdīšu, uzderšu
 Rasu un tad dziedāšu.

Ieskanēs drīz dziesma tā
 Gaiši katrā būdīnā,
 Jo man prieks, kad gavilē
 Laudis visā pasaulē!

Atdzejojis
 Eriks Ādamsons.

Padomju valstsvīri par presi

Laikraksts ir ne tikai kolektīvs propagandists un kolektīvs aģitators, bet arī kolektīvs organizētājs.

LEŅINS.

Presei vajag augt ne pa dienām, bet pa stundām, — tā ir visasākais un visspēcīgākais mūsu partijas ierocis.

STAĻINS.

... vislabākās spiestuves, vislabākās preses mājas, veselās papīru fabrikas, veselās presei nepieciešamu krāsu rūpnīcas, milzīgas sanāksmju pils, — viss tas un vēl daudz kas cits, kas nepieciešams strādnieku šķiras preses brīvībai, pilnā mērā un visnotaļ atrodas strādnieku šķiras un darba ļaužu rīcībā.

STAĻINS.

Ceļot mūsu preses limeni, katram no mums tai pašā laikā jāsaprot, ka mūsu preses galvenais padomdevējs un galvenais vadītājs ir komunistiskā partija. Jo tuvāk mūsu prese būs partijai, jo labāk tā izpildīs partijas direktīvas, toties vieglāk būs izvairīties no kļūdām. Tikai vistuvākie sakari starp partiju un presi palīdzēs veikt to lielo darbu, kam mēs kalpojam.

KIROVS.

Katrā laikrakstā katru dienu varētu sniegt tautai nopietnu un vērtīgu literāru materiālu, labāko un klasisko beletristiku, vispārīzglītojamā mācību, lauksaimniecības mācību, rūpniecības mācību. Ja franču buržuji jau priekš kara bija iemācījušies pelnīt naudu, izdodot tautai romānus nevis par 3 $\frac{1}{2}$ frankiem lēpnas grāmatīnās veidā, bet gan par 10 santīmiem (t. i. 35 reizes lētāk, 4 kapeikas pēc tā laika kursa) proletāriskā laikraksta veidā, kāpēc gan lai mēs — otrajā solī no kapitālisma uz komūnismu — neiemācītos rīkoties tāpat? Kāpēc gan lai mēs neiemācītos, rīkojoties tādā pašā veidā, panākt to, lai vienā gadā — pat tagadējā nabadzībā — dotu tautai, pa 2 eksemplāri katrā no 50.000 bibliotēkām un lasītāviem, visas nepieciešamās mācību grāmatas un visus nepieciešamos pasaules literatūras, modernās zinātnes, modernās tehnikas klasikas?

Iemācīsimies.

LEŅINS.

... Tieši tagad mums jāpārūpējas par to, lai jo daudz ārkārtīgi vērtīgā materiāla, ko mums dod mēģinājumi organizēt jaunā veidā ražošanu atsevišķās pilsetās, atsevišķos uzņēmumos, atsevišķās lauku kopās, — lai šie mēģinājumi kļūtu par masu ieguvumu. Mēs vēl līdz šim laikam atrodamies buržuazijas vecās sabiedriskās domas ievērojamā ietekmē. Ja palūkojamies mūsu laikrakstos, tad viegli pārliecināties par to, kādu nesamērīgi lielu vietu mēs vēl arvien ierūdām jautājumiem, ko izvirza buržuazija, — jautājumiem, ar kuriem tā grib novērst darba ļaužu uzmanību no konkrētajiem praktiskajiem sociālistiskās celtniecības uzdevumiem. Mums jāpārvērš prese, — un mēs to pārvērtīsim, — no sensāciju organa, no vienkārša aparāta, kas paziņo jaunākos politiskos notikumus, no organa, kas cīnās pret buržuaziskajiem meliem, — par masu ekonomiskās pāraudzināšanas ieroci, par līdzekli, lai iepazīstinātu masas ar to, kā darbs jāievirza jaunās sliekš.

LEŅINS.

Mūsu literatūra ir visjaunākā starp visu tautu un zemju literatūrām. Līdz ar to tā ir visidejiskākā, visprogresīvākā un visrevolucionārākā literatūra.

ZDANOVŠ.

... proletāriāta diktatūras un sociālisma celtniecības laikmets Padomju Savienībā ir nacionālo kultūru uzplaukuma laikmets, to kultūru, kas ir sociālistiskas pēc satura un nacionālistiskas pēc formas.

STAĻINS.

JĀNIS GROTS

Preses dienā

Es lasu,
Mūsu padomju presē es lasu
Arvien jaunas,
Priecīgas vēstis, ko nes
Sarkanais drukātais vārds
Par uzvarām
No Berlīnes.
Svētā atmaksas stunda ir šitūsi —
Berlīne kritusi!
Hitleriskās Berlīnes vairs nava!
Mūsu gaišajai Armijai slava!

Es lasu —
Par Sarkanās Armijas varoņiem,
Par uzvaras karogiem,
Kas plandās un vijas
Arvien augstāk un augstāk,
Kas kvēlāk un spožāk,
Līdzīgi saulei šais pavasara dienās,
Ceļas, plīvo un mirdz —
Un sasilst mana sirds.

Es lasu un lasu —
Un jūtu, —
Visām brīvību mīlošām tautām
Droši būs miera.
No ierakumiem,
No liesmu bedrēm,
Kur dzīvei draudēja briesmas,
Izkāps un mājās pārnāks
Sarkanais karavīrs, —
Un būs viņš
Dzīves atjaunošanas
Un dzīves jaunceltnes inženiers.
Lai me būs —
Un laimīgas skanēs mūsu dziesmas.
Augstāk arvien kad vijas
Uzvaras karogs sārts,
Reizē ar viņu

Es sveicu tevi, —
Drukātais padomju vārds,
Jo tu esi tas,
Kas man nes
No Maskavas
Mūžīgās dzīvības vēsti
Un šinī pavasarī
Manā sirdī
Ziedošu ābeli dēsti.

JAUNO AUTORU SEKCIJA

darbojas Latvijas Padomju Rakstnieku Savienībā. Sekcijas vadītāji — dzejā Valdis Lukss un prozā Anna Sakse — konsultē jaunus autorus pirmdienās no plkst. 17—19 Kr. Barona ielā 12, laikraksta «Literatūra un Māksla» redakcijas telpās.

